

Вибори до Верховної Ради і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті.

Міні-презентація · матеріал уроку без тестів

Що потрібно зрозуміти на уроці

Головна думка. Вибори 1990 р. вперше привели до Верховної Ради УРСР легальну опозицію, Декларація про державний суверенітет створила правову основу майбутньої незалежності, а «Революція на граніті» показала дієвість масового ненасильницького тиску на владу.

- пояснити, чим вибори 1990 р. відрізнялися від попередніх радянських виборів
- охарактеризувати склад нового парламенту
- назвати головні положення Декларації про державний суверенітет
- пояснити вимоги та значення «Революції на граніті»

1. Основний матеріал

Питання / етап	Що треба знати
Вибори 4 березня 1990 р.	Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих рад проходили на альтернативній основі. Опозиційні сили об'єдналися в Демократичний блок.
Новий парламент	Приблизно дві третини місць здобула номенклатурна більшість, близько третини — Демократичний блок. Сформувалися блок «За суверенну Радянську Україну» та опозиційна «Народна Рада».
Народна Рада	Опозиційну парламентську групу очолив Ігор Юхновський.
Декларація про суверенітет	16 липня 1990 р. Верховна Рада ухвалила Декларацію про державний суверенітет України.
Зміст Декларації	Проголошувалися верховенство республіканських законів, територіальна недоторканність, економічна самостійність і право на власні міжнародні відносини.
Леонід Кравчук	23 липня 1990 р. його обрали Головою Верховної Ради УРСР.
Економічна самостійність	3 серпня 1990 р. ухвалено Закон «Про економічну самостійність Української РСР».
«Революція на граніті»	2–17 жовтня 1990 р. студенти проводили голодування в Києві. Серед вимог — відмова від нового союзного договору, перевибори парламенту, націоналізація майна КПУ та відставка уряду.
Наслідок протесту	Влада погодилася на частину вимог; найважливішою безпосередньою поступкою стала відставка голови уряду Віталія Масола.

2. Опорні дати

Дата / період	Подія
04.03.1990	Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих рад
16.07.1990	Декларація про державний суверенітет України
23.07.1990	Л. Кравчука обрано Головою Верховної Ради УРСР
03.08.1990	Закон «Про економічну самостійність Української РСР»
02–17.10.1990	«Революція на граніті»
24.10.1990	Вилучення з Конституції УРСР статті 6 про керівну роль компартії

3. Ключові поняття

Поняття	Пояснення
суверенітет	верховенство та самостійність державної влади
Демократичний блок	об'єднання опозиційних сил під час виборів 1990 р.
«Народна Рада»	опозиційна парламентська група у Верховній Раді УРСР
Декларація про державний суверенітет	документ 16 липня 1990 р., що закріпив правові принципи суверенної державності
«Революція на граніті»	студентська ненасильницька акція 2–17 жовтня 1990 р.

4. Постаті та організації

- Леонід Кравчук
- Ігор Юхновський
- Віталій Масол
- Олесь Доній
- Демократичний блок
- «Народна Рада»

5. Причина → подія → наслідок

Політична лібералізація й зростання національно-демократичного руху →

Вибори 1990 р. → парламентська опозиція → Декларація про суверенітет → студентський протест →

Ослаблення контролю КПУ та зміцнення курсу на державний суверенітет

Підсумок уроку

1990 рік перетворив Верховну Раду на арену реальної політичної боротьби. Декларація про суверенітет стала програмою майбутньої незалежності, а студентський протест показав, що організований ненасильницький рух може змінювати рішення влади.